

خاکی قرا ملکی، محمدرضا، ۱۳۵۴ -

تحلیل هویت علم دینی و علم مدرن /

محمدرضا خاکی قرا ملکی

قم: کتاب فردا، ۱۳۸۹ -

۱۹۵ ص: مصور (بخشی رنگی)

اسلام و مدرنیته، ۴۰

۳-۳-۹۳۱۹۹-۶۰۰-۹۷۸

فیبا

کتاب نامه به صورت زیر نویس

اسلام و علوم

علم و دین

علم و تمدن

۳۳۲BP۳۱۳۸۹ت ۱۷خ /

۲۹۷/۴۸۵

۲۲۱۸۵۹۴

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتاب شناسی ملی

تحلیل هویت علم دینی و علم مدرن

نویسنده: محمدرضا خاکی قراملکی

ناشر: کتاب فردا
مشخصات نشر: چاپ اول/ ۱۳۹۰
۱۵۰۰ نسخه

طراح جلد: علی ناصری
قیمت: ۹۵۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰-۹۲۱۹۹-۲-۲

© همه حقوق مادی و معنوی و هنری اثر؛ برای ناشر محفوظ است

کتاب فردا

قم، بلوار بسیج، کوچه ۳۰، پلاک ۶
تلفن: ۰۲۵۱۷۷۴۶۹۹۲
صندوق پستی: ۸۱۳۷-۳۷۱۵۵

خدمات چاپ و پخش: کتاب فردا ۰۲۵۱۷۷۴۶۹۹۲
فروش اینترنتی: www.BookRoom.ir

مقدمه/ ۱۹	۱-۲ اهداف بحث	۴۱
پیشگفتار/ ۲۳	۱-۲-۱ هدف اصلی بحث، اثبات سکولاریستی بودن علم جدید و قلمرو حداکثری علم دینی	۴۱
بخش اول: کلیات بحث/ ۲۹	۱-۲-۲ تبیین و تحلیل زیر ساخت نظری چگونگی تأسیس تمدن اسلامی	۴۲
فصل اول/ ۳۱	۱-۲-۳ تبیین آسیب‌های فرهنگ علمی و میانی تولید نرم افزار اداره جامعه اسلامی (علم دینی)	۴۸
ضرورت و هدف، پیشینه، روش و فرضیه تحقیق	۲. پیشینه تحقیق	۴۹
۱. ضرورت‌ها و اهداف	همایش‌های علمی متعدد از سوی مراکز علمی	۵۲
۱-۱. ضرورت‌ها	کتاب چاپ شده	۵۲
۱-۱-۱. ضرورت در سطح توسعه (تمدن جهانی)	مقالات متعدد	۵۳
۱-۱-۲. ضرورت در سطح کلان (تمدن اسلامی)	۳. روش و فرضیه تحقیق	۵۳
۱-۱-۲-۱. ضرورت در سطح خرد (تمدن ملی)	۳-۱. روش تحقیق	۵۳
	۳-۲. فرضیه تحقیق	۵۴

فصل دوم/ ۵۵

مفاهیم و اصطلاحات

۱. تعریف علم مدرن ۵۷
- ۱-۱. کاربرد علم مدرن در علوم طبیعی ۵۷
- ۱-۲. کاربرد علم مدرن در کسب قدرت در برابر طبیعت ۵۸
- ۱-۳. کاربرد علم مدرن در یافته‌های تجربی آمیخته با تجربه و آزمایش ۵۸
۲. تعریف علم در اندیشه اسلامی ۶۰
۳. واژه مدرن ۶۳
۴. عقلانیت مدرن ۶۴
۵. تعریف دین ۶۶
- ۵-۱. معنای لغوی دین: ۶۷
- ۵-۲. معنای اصطلاحی دین ۶۷
- ۵-۲-۱. معانی عام دین ۶۷
- ۵-۲-۲. معانی خاص دین ۶۸
- ۵-۲-۳. تلفیق مختار از دین ۶۹
۶. علم دینی ۷۱
- بخش دوم: هویت‌شناسی علم مدرن/ ۷۵
- فصل اول ۷۷
- تبارشناسی علم مدرن ۷۷
۱. خاستگاه علم مدرن ۷۹
- ۱-۱. خاستگاه تاریخی ۷۹
- ۱-۱-۱. مرحله اول: علم مدرن در عصر انقلاب علمی ۸۰
- ۱-۱-۱-۱. تحول در جهت و غایت علم ۸۳
- ۱-۱-۱-۲. تحول در روش علوم ۸۵
- روش استقرایی و مشاهداتی ۸۵

تفاوت روش شناختی علم جدید و قدیم ۸۹

۱-۱-۱-۳. تحول در نظریه‌ها و ابزارها و ساختارهای علمی ۹۱

تأثیر تحول در فیزیک در دیگر علوم عصر انقلاب علمی ۹۲

کسب در پارادایم‌های علم جدید و قدیم ۹۳

۱-۱-۲. مرحله دوم: علم مدرن در عصر پوزیتیویسم ۹۴

۱-۱-۳. مرحله سوم: عصر پساپوزیتیویسم ۱۰۱

۱-۱-۴. تحلیل و ارزیابی ۱۰۴

۱-۱-۴-۱. التزام به معیار ابطال‌گرایی در علوم و تزلزل در اساس و بنیان علم ۱۰۴

۱-۱-۴-۲. رویکرد ابطال‌گرایی و غیرعلمی‌بودن گزاره‌های ارزشی به دلیل ابطال‌ناپذیری ۱۰۴

۱-۱-۴-۳. عدم عدول علوم مدرن از جهت‌گیری و پارادایم حاکم بر آن در سیر تطور جریان علم مدرن ۱۰۵

۱-۱-۴-۴. کافی نبودن جهت‌گیری اعتقادی و ایمانی دانشمندان در جهت دارکردن ذات علم ۱۰۵

۱-۱-۴-۵. علوم مدرن و جایگزینی ایمان علمی به جای ایمان دینی ۱۰۷

۱-۱-۴-۶. ضعف شالوده‌ای و بنیادی علم مدرن از نگاه «ماکس پلانک» ۱۰۸

۱-۱-۴-۷. عدم توجیه منطقی نسبت دادن بحران‌های ذاتی علم به سوء کاربردهای آن ۱۰۸

۱-۱-۴-۸. محال بودن خروج از بحران‌های علوم مدرن با حاکمیت منطق سرمایه‌داری بر آن ۱۰۹

۱-۲. خاستگاه اجتماعی علم جدید ۱۱۱

۱-۲-۱. تمایلات اجتماعی و علم مدرن ۱۱۳

۱-۲-۱-۱. بستر اجتماعی قرن هفدهم و وضعیت چالشی میان انگاره‌ها و تمایلات دینی و مدرن ۱۱۳

- ۱-۲-۱. اتکا و گرایش توده‌ها به مرجعیت مستقل در کشاکش بین دو پایگاه معرفتی متفاوت ۱۱۳
- ۱-۲-۲. عقلانیت عملی جامعه و علم مدرن ۱۱۶
- ۱-۲-۳. ساخت اجتماعی و ظهور علم مدرن ۱۱۷
- ۱-۲-۴. نیروها و طبقات اجتماعی و علم مدرن ۱۱۸
- ۱-۲-۴-۱. طبقه اجتماعی بورژوازی و سرمایه‌دار صحنه‌گردان جریان رشد علم در جهت حفظ و رشد سرمایه ۱۱۸
- ۱-۲-۴-۲. معرفت علمی، بازتاب شرایط و عوامل اجتماعی و عینی، و مشروط بودن به آن‌بسترها ۱۲۰
- ۱-۲-۵. جریان دینی مدرن و علم مدرن ۱۲۱
- ۱-۲-۵-۱. مذهب پروتستان و تلاش برای همراهی با فهم علمی جهان، جهت کنترل آن ۱۲۱
- ۱-۲-۵-۲. مذهب پروتستان و تلاش در آشتی و هماهنگی میان علم مدرن و دین ۱۲۲
۲. پایگاه نظری علم مدرن ۱۲۳
- ۲-۱. مبانی معرفت‌شناسی علم مدرن ۱۲۷
- ۲-۱-۱. معرفت‌شناسی عقل‌گرا ۱۲۸
- ۲-۱-۲. معرفت‌شناسی حس‌گرا ۱۲۹
- ۲-۲. مبانی انسان‌شناسی علم مدرن ۱۳۲
- ۲-۲-۱. دگرگونی در جایگاه و منزلت انسان در نظام هستی در کیهان‌شناسی مدرن ۱۳۳
- ۲-۲-۲. دگرگونی در جایگاه و منزلت انسان از منظر زیست‌شناختی تکاملی ۱۳۳
- ۲-۲-۳. دگرگونی منزلت و جایگاه انسان از منظر روان‌شناسی مدرن ۱۳۴
- ۲-۲-۴. دگرگونی در جایگاه و منزلت انسان با انقلاب هوش مصنوعی ۱۳۵
- ۲-۳. مبانی هستی‌شناسی علم مدرن ۱۳۶
- ۲-۴. مبانی کلامی علم مدرن ۱۴۰
- ۲-۴-۱. تفسیر فردگرایانه و اومانیستی از دین و دینداری ۱۴۳
- ۲-۴-۲. کلام مدرن و پذیرش و تفسیر سکولاریسم در آموزه‌های دین ۱۴۴
- ۲-۴-۳. تکثرگرایی دینی و لوازم مبانی کلام مدرن ۱۴۴
۳. جایگاه و منزلت علوم مدرن ۱۴۴
- فصل دوم / ۱۵۳
- شاخصه‌ها و ویژگی‌های علم مدرن
۱. شاخصه‌ها و ویژگی‌های نگرشی ۱۵۶
- ۱-۱. نگرش طبیعت‌گرایانه در تحلیل هستی ۱۵۶
- ۱-۲. جایگزینی علل فاعلی به جای علل غایی در تحلیل عالم هستی ۱۵۷
- ۱-۳. علم جدید و حذف غایت اخلاقی از عالم ۱۶۰
- ۱-۴. دونیت‌انگاری ذهن و عین (دکارتی) و تعریف علم به‌صورت پدیدارها (کانت) ۱۶۱
- ۱-۵. استیلای سوژه‌شناسا و شمولیت نگرش ایزهای به همه عالم ۱۶۲
۲. شاخصه‌ها و ویژگی‌های روشی ۱۶۲
- ۲-۱. روش تجربه و مشاهده آمیخته به نظریه ۱۶۲
- ۲-۲. کمیت‌گرایی و روش ریاضیاتی جدید ۱۶۳
- ۲-۳. قدرت کنترل، پیش‌بینی و هدایت پدیده‌ها ۱۶۴
- ۲-۴. سیالیت و دگرگون‌پذیری در روش علم ۱۶۵
- ۲-۵. تخصص‌گرایی و جزئی‌نگری ۱۶۶
- ۲-۶. خصرگرایی و تقلیل‌گرایی ۱۶۹
۳. شاخصه‌ها و ویژگی‌های کارکردی ۱۷۱
- ۳-۱. کاربردی بودن علم و آمیختگی با تکنولوژی ۱۷۱
- ۳-۲. تصرف و اعمال سلطه بر طبیعت ۱۷۲

- ۳-۳. ارتقای ظرفیت، سرعت، دقت و قدرت و بالا بردن ظرفیت بهره‌وری ۱۷۵
- فصل سوم/ ۱۷۷
- چالش‌ها و بحران‌های علم مدرن
۱. بحران‌ها و چالش‌های درون‌ساختاری علوم مدرن ۱۷۹
- ۱-۱. چالش و بن‌بست در عقلانیت علمی مدرن ۱۷۹
- ۱-۱-۱. فقدان معرفت حقیقی در عقلانیت علمی مدرن ۱۷۹
- ۱-۱-۲. سطحی‌نگری و تک‌ساحتی بودن عقلانیت مدرن ۱۸۱
- ۱-۱-۳. بحران سترو شدن قدرت تفکر و عقلانیت انسان مدرن ۱۸۳
- ۱-۱-۴. بحران نسبیت گرایی در عقلانیت علمی مدرن ۱۸۴
- ۱-۱-۵. فقدان عقلانیت فلسفی جامع‌نگر ۱۸۸
- ۱-۲. بحران‌ها و چالش‌ها در فرهنگ علمی و تخصصی مدرن ۱۹۱
- ۱-۲-۱. فیزیک و علم فیزیک محور تحول و هماهنگی علوم ۱۹۱
- ۱-۲-۲. ایمان به ماده به عنوان واقعیت بنیادین هستی در عقلانیت بنیادی مدرن ۱۹۴
- ۱-۲-۳. بحران‌ها و چالش‌ها در ساختار درونی علوم الف: عدم قدرت ماده در ایجاد وحدت ۱۹۵
- ب: شکست رسالت پیامبرانه دانشمندان مادی به دلیل بن‌بست ذاتی علوم ۱۹۶
۲. بحران‌ها و چالش‌ها بیرون‌ساختاری علوم مدرن ۱۹۹
- ۲-۱. پیامدهای دینی علم مدرن ۱۹۹
- ۲-۲. تأثیرات دینی علم مدرن ۲۰۰
- ۲-۲-۱. آثار علم بر سلامت و درمان ۲۰۷
- ۲-۲-۲. تأثیر علم بر رشد جنگ افزارها ۲۰۸
- ۲-۲-۳. تأثیر علم بر سطوح زندگی ۲۰۹
- ۲-۲-۴. تأثیرات زیست محیطی علم ۲۱۰
- خلاصه و نتیجه: شکست و بن‌بست در علوم مدرن ۲۱۳
- بخش سوم: نسبت علم مدرن و دین/ ۲۱۷
- ضرورت بحث ۲۱۹
- فصل اول/ ۲۲۵
- رویکرد تعارض‌انگارانه ۲۲۵
- مقدمه ۲۲۷
۱. علم گرایی یا ماتریالیسم علمی ۲۳۰
۲. امپیریالیسم علمی ۲۳۱
۳. نص گرایی و اقتدار گرایی کلیسایی ۲۳۲
۴. تحلیل و ارزیابی ۲۳۳
- فصل دوم/ ۲۳۵
- رویکرد تمایز‌انگاران ۲۳۵
۱. رویکرد «نو ارتدوکسی» (سنت‌گرا نوین) ۲۳۹
۲. رویکرد اصالت وجودی (اگزیستانسیالیستی) ۲۴۰
۳. رویکرد تحلیل زبانی ۲۴۱
۴. تحلیل و ارزیابی ۲۴۴
- فصل سوم/ ۲۴۹
- تعامل گرایانه، گفت‌وگو و همگرایی ۲۴۹
۱. آموزه‌های دین و خاستگاه علم مدرن ۲۵۲
۲. دین تأیید کننده کل فعالیت‌های علم ۲۵۳
۳. تأثیرات دینی علم مدرن ۲۵۴

۲-۲. ایمان اندیشمندان به آموزه‌های دینی و دینی‌شدن علم	۲۵۴
۳. دین و تکمیل خلایق علم جدید	۲۵۵
۴. دین و ایجاد حس مسئولیت نسبت به آینده محیط زیست	۲۵۶
۵. دین و ایجاد تعهد اخلاقی در جست‌وجوی حقیقت	۲۵۷
۶. دین و همراهی با روش‌های علم	۲۵۷
۷. دین جهت‌جوی معانی اشیا و علم بیان علل اشیا	۲۵۷
۷-۱. مشارکت علم و دین در قابل فهم کردن این جهان و تفاوت روش آن‌ها	۲۵۸
۷-۲. علم جریان علت در طبیعت اشیا و دین سریان ارزش‌ها در عمق اشیا	۲۵۸
۷-۳. تفاوت اساسی روش ترکیبی مشاهده، نظریه و استنتاج در علم و دین	۲۵۸
۷-۴. تغییر و تحول‌پذیری نظریه‌های علمی	۲۵۹
۷-۵. نفوذپذیری قلمرو علم و دین	۲۵۹
۷-۶. مشارکت علم و دین با پیشی گرفتن ارزش‌ها و چارچوب‌های متفاوتی	۲۶۰
تحلیل و ارزیابی	۲۶۰
فصل چهارم/ ۲۶۳	
رویکرد وحدت‌گرایانه	
۱. الهیات اعتدالی و وحدت علم و دین	۲۶۵
۲. فلسفه پویشی و وحدت علم و دین	۲۶۷
۳. الهیات طبیعت و وحدت علم و دین؛ نظریه «باربور»	۲۶۹
۳-۱. توازی‌ها و تفاوت‌ها در روش علم و دین	۲۷۰
۳-۲. نظام فلسفی وحدت علم و دین در تفسیر و تعبیر تجارب بشری	۲۷۰
۳-۳. الهیات طبیعت و تبیین فعل خدا در نظام طبیعت	۲۷۱
۳-۴. بازنگری برداشت‌های دینی از رابطه خدا با طبیعت از منظر علمی	۲۷۱
خلاصه بحث	۲۷۲
نقد و بررسی	۲۷۳
نظریه نهایی	۲۷۹
ضرورت پرهیز از نگرش ساده‌انگارانه به ارتباط علم جدید و دین	۲۷۹
گسست بنیادی علم جدید و علم سنتی	۲۷۹
تخلّص‌ناپذیری علوم جدید نسبت به معارف متافیزیکی	۲۸۰
اتحلال معرفت علمی جدید در ساختار معرفت دینی	۲۸۱
حذف تناسبات غیرمادی در توصیفات علم مدرن از انسان و هستی	۲۸۱
درون‌فات بودن شکست علم مدرن به دلیل غایت صرف مادی آن	۲۸۲
بازگشت حل نزاع علم و دین به نوع نسبت حاکم بر عقل و وحی	۲۸۳
بخش چهارم؛ تحلیل هویت علم دینی/ ۲۸۵	
فصل اوّل/ ۲۸۷	
تبارشناسی علم دینی	
۱. ضرورت تولید علم دینی	۲۸۹
۲. چیستی علم دینی	۲۹۵
۲-۱. تبیین مفهومی علم دینی	۲۹۵
۲-۱-۱. تعریف علم	۲۹۵
۲-۱-۱-۱. تعریف علم در گفتمان تجدید	۲۹۵
۲-۱-۱-۲. تعریف علم در گفتمان دینی	۲۹۷

۳۲۱/ فصل دوم	۳۲۱	علم حضور صوره‌الشیء عندالعقل یا عندالنفس؛	۳۲۱
امکان و چگونگی علم دینی	۳۲۴	تعریف مشهور	۳۰۰
۱. رویکرد مخالفان امکان علم دینی	۳۲۵	علم مجموعه‌ای از تصورات و تصدیقات و علوم	۳۰۰
۱-۱ دیدگاه اول	۳۲۵	حصولی و حضوری	۳۰۰
۱-۱-۱. رهیافت غرب‌شناختی و علم دینی (تعامل	۳۲۵	علم نظامی از گزاره‌های حصولی در علوم تجربی،	۳۰۱
دین و مدرنیته از بستر تحوّل‌پذیری معرفت دینی بر	۳۲۵	تاریخی و...	۳۰۱
پایه معرفت علمی مدرن)	۳۲۵	علم؛ تناسبات فهم انسان از اشیا عینی (نقض کاشفیت	۳۰۱
۱-۱-۱-۱. برداشت اول؛ وحدت اعتباری تجدد و	۳۲۵	تطابقی علم)	۳۰۲
تجزیه‌پذیری آن	۳۲۷	۱-۲. تعریف علم دینی	۳۰۵
۱. گسست انگیزه و انگیزه	۳۲۸	۱-۲-۱. علم دینی، علم هماهنگ با اصول، معیارها و	۳۰۵
۲. علوم بشری فراتاریخی است	۳۲۸	اهداف اسلامی	۳۰۵
۳. نگاه کل‌گرایانه و اخذ موضع انفعال در مقابل	۳۲۸	۱-۲-۲. علم دینی، علم مبتنی بر پیش‌فرض‌ها و	۳۰۵
تجدد	۳۲۹	تأییدات تجربی	۳۰۶
۴. تجربه تاریخی موفق رویکرد گزینشی در تمدن	۳۲۹	۱-۲-۳. علم دینی بیانگر مبانی جامع و خطوط کلی	۳۰۶
اسلامی	۳۲۹	علوم	۳۰۶
نقد و بررسی	۳۲۹	۱-۲-۴. علم دینی مجموعه تعاریف کاربردی متکی	۳۰۶
۱. امتناع تفکیک انگیزه و انگیزه در عینیت	۳۳۰	بر مبانی ارزشی و گزاره‌های پایه دین که تصرف و	۳۰۶
۲. نقد غیرعالمانه روش کل‌گرایانه	۳۳۰	تسخیر الگومند و قاعده‌مند را در هستی دنبال می‌کند.	۳۰۶
۳. نفارت اساسی روش و نوع مواجهه جهان اسلام با	۳۳۰	۳. خاستگاه و جایگاه علم دینی	۳۰۶
غرب در دوره تجدد و پیشاتجدد	۳۳۱	۳-۱. علوم و ساختارها و نهادهای علمی در تمدن	۳۰۸
۱-۱-۲. برداشت دوم: تحلیل ماهیت تجدد از	۳۳۱	اسلامی	۳۰۸
منظر تحلیل ماهیت تکلیک	۳۳۳	۳-۲. دین اسلام و تأیید جریان علم و سفارش به	۳۱۰
نقد و بررسی	۳۳۴	کسب علوم نافع	۳۱۰
۱-۱-۳. برداشت سوم: تحول و گسست نظام	۳۳۴	۳-۳. جامعیت دین اسلام و اقتضای تولید علوم و	۳۱۱
مدرنیته از نظام‌های پیشامدرن	۳۳۷	فن‌آوری و الگوی مهندسی اجتماعی اسلامی	۳۱۳
نقد و بررسی	۳۳۷	۴. پایگاه نظری علم دینی، مبانی و پیش‌فرض‌ها	۳۱۵
۱-۱-۲. رهیافت معرفت‌شناختی و علم	۳۳۹	۴-۱. معرفت‌شناسی دینی و علم دینی	۳۱۶
دینی (نسبیت معرفت دینی و حل چالش دین و	۳۳۹	۴-۲. هستی‌شناسی دینی و علم دینی	۳۱۷
تجدد)	۳۳۹	۴-۳. انسان‌شناسی دینی و علم دینی	۳۳۹
۱-۱-۲-۱. تحوّل‌پذیری معرفت‌های دینی از	۳۳۹	مجرای تحوّل معرفت‌های بشری	۳۳۹

- ۱-۲-۲. حاکمیت عقلانیت ابزاری بر متدولوژی علم مدرن و تعارض آن با عقلانیت دینی ۳۴۱
- ۱-۲-۳. ابطال‌پذیری، معیار علمیت علوم ۳۴۲
- نقد و بررسی ۳۴۳
- ۱-۳-۱. رهیافت دین‌شناختی و علم دینی (سکولاریسم حداقلی) ۳۴۴
- نقد و ارزیابی ۳۴۷
- ۱-۲ دیدگاه دوم ۳۴۸
- ۱-۲-۱. رهیافت غرب‌شناختی و علم دینی (تحلیل نسبت دین و مدرنیته از منظر الهیات مدرن غرب) ۳۴۸
- ۱-۲-۱-۱. روش تفکیک حوزه سنت و مدرنیته ۳۵۰
- ۱-۲-۱-۲. روش تنوع‌ی سکولار و حاکمیت گفتمان مدرنیته ۳۵۰
- ۱-۲-۱-۳. روش تجربه دینی و قرائت انسانی از دین؛ نظریه مورد تأیید این نگاه ۳۵۰
- ۱-۲-۲. رهیافت معرفت‌شناختی و علم دینی؛ تحول در معرفت دینی به روش هرمنوتیکی ۳۵۲
- ۱-۲-۳. رهیافت دین‌شناختی و علم دینی؛ ایمان دینی فردی ۳۵۵
- نقد و بررسی ۳۵۷
- ۱-۳ دیدگاه سوم ۳۵۹
- ۱-۳-۱. رهیافت غرب‌شناختی و علم دینی؛ رهیافت تجدد‌گرایی و عبور از دین از بستر عقلانیت مدرن ۳۵۹
- ۱-۳-۲. رهیافت معرفت‌شناختی و علم دینی؛ نگرش تعارض‌گرایانه عقلانیت و دین ۳۶۳
- تحلیل و ارزیابی ۳۶۷
- نقد و ارزیابی ۳۷۱
- ۱-۳-۳. رهیافت دین‌شناختی و علم دینی؛ معنویت سکولار ۳۷۲
- نقد و ارزیابی ۳۷۴
- ۱-۳-۲. جمع‌بندی نهایی ۳۷۵
- نقد و ارزیابی ۳۷۷
۲. رویکرد موافقان امکان علم دینی ۳۷۸
- ۲-۱. رویکرد موافقان حداقلی علم دینی ۳۷۹
- ۲-۱-۱. دیدگاه اول: نگرش تهذیبی به علوم ۳۷۹
- نقد و ارزیابی ۳۸۰
- ۲-۱-۲. دیدگاه دوم: نگرش تأسیسی ۳۸۲
- نقد و بررسی ۳۸۴
- ۲-۱-۳. دیدگاه سوم: نگرش سنتی؛ احیا و بازخوانی علوم سنتی ۳۸۷
- نقد و ارزیابی ۳۹۱
- ۲-۱-۴. حاصل و نتیجه بحث ۳۹۳
- ۲-۲. رویکرد موافقان حداکثری علم دینی ۳۹۶
- ۲-۲-۱. دیدگاه اول: علم دینی در چارچوب متافیزیک جامع دینی؛ دیدگاه «دکتر گلشنی» ۳۹۶
- ۲-۲-۱-۱. تحلیل مناسبات علم جدید و دین ۳۹۹
- ماهیت سکولاریستی علم مدرن و تفکیک حوزه کاربرد دین و علم ۳۹۹
- تبیین اندازه و حدود علم و جهت دادن به علم از بیرون ۳۹۹
- جل‌چالش تعارض علم و دین در ذیل چارچوب جهان‌بینی دینی ۳۹۸
- ۲-۲-۲. شواهد و دلایل جهت‌داری علم و امکان و مطلوبیت علم دینی حداکثری ۳۹۹
- دین‌موبد و مشوق فعالیت علمی ۳۹۹
- دخالت انگیزه‌ها در انجام فعالیت علمی و انتخاب تعبیر مسأله ۴۰۰
- حضور پیش‌فرض‌های متافیزیکی در نظریه‌های علمی ۴۰۱
- ۳-۱. قانون‌مندی عالم و عمومیت قوانین علمی از خود علم اخذ نمی‌شود ۴۰۲

- ۳-۲. عدم توان پاسخ علم به پرسش چرایی نظم
درونی واقعیت عالم ۴۰۲
- نقد و بررسی ۴۰۵
- ۲-۲-۲. دیدگاه دوم: نگرش انتنباطی؛ نظریه «استاد
خوآذی آملی» ۴۰۷
- ۲-۲-۲-۱. تحلیل امکان علم دینی و اذعان به دینی
بودن همه علوم ۴۰۷
- علم در مرتبه ذات خود الحادی و اسلامی ندارد ۴۰۷
- علم مفید یقین و طمأنینه عقلانی، ضرورتاً اسلامی
است ۴۰۸
- فهم خطابات قرآنی، اسلامی و غیراسلامی ندارد ۴۰۸
- ملاک اسلامیت هر علمی مرهون درجه و میزان
علمیت آن است ۴۰۹
- ۲-۲-۲-۲. تحلیل علم مطلوب از منظر دین شناسی؛
چگونگی اسلامی شدن علوم ۴۰۹
- نگاه تمدنی به ضرورت تأسیس نظام تمدن علمی ۴۱۰
- ارکان احیای معرفت و تفکر دینی ۴۱۰
- شرط اسلامیت نظریه های علمی ۴۱۲
- ۲-۲-۲-۳. تحلیل علم مطلوب از منظر
هستی شناسی دینی ۴۱۲
- علوم و تکنولوژی، صنع و موهبت الهی است ۴۱۲
- علم عهده دار کشف و تبیین فعل خدا در جهان، لاجرم
دینی است ۴۱۳
- ۲-۲-۲-۴. تحلیل علم مطلوب از منظر
معرفت شناسی دینی ۴۱۳
- درونی و ذاتی بودن حجیت کاشفیت عقل در هندسه
معرفت دینی ۴۱۳
- دینی بودن فرآیند کشف و درک عقلانی و محصولات
آن ۴۱۴
- حاکمیت فلسفه مطلق دینی و وساطت فلسفه های
مضاف در دینی کردن علوم ۴۱۴
- ۲-۲-۲-۵. تحلیل «علم موجود و چگونگی
دینی کردن آن» ۴۱۶
- آسیب شناسی علم موجود و راهکار احیا و اصلاح آن
۴۱۶
- ۱-۱. بازنگری در سرشت علم موجود و ترمیم آن، نه
تأسیس مجدد آن ۴۱۶
- ۱-۲. علوم تجربی و انقطاع نسبت آن با مبدأ و غایت
۴۱۶
- راهکارهای پیشنهادی در اسلامی کردن علوم موجود
۴۱۷
- ۲-۲-۲-۶. خلاصه نگاه ۴۱۸
- نقد و ارزیابی ۴۱۹
- عدم تلازم میان کاشفیت علم و جهت داری علم ۴۱۹
- رسوخ و صف الحاد در ساختار درونی علم جدید و
غیردینی بودن آن ۴۲۲
- حذف جهان بینی دینی در روند توسعه علم جدید
۴۲۲
- استنباط تمام جزئیات علوم و فنون از قرآن، بستری بر
تحقیق علم جدید بر متون دینی است ۴۲۲
- انقطاع ارتباط ارگانیکی میان دین، فلسفه، علم در این
نگاه ۴۲۳
- ۲-۲-۳. دیدگاه سوم: نگرش تولیدی و ایجادیه به
علم دینی؛ نظریه «استاد سید منیرالدین حسینی
شیرازی» ۴۲۶
- ۲-۲-۳-۱. ضرورت و چرایی تولید علم دینی در
نگاه مختار ۴۲۶
- الف. ضرورت تولید علم دینی از منظر غرب شناسی
«استاد سید منیرالدین الهاشمی» ۴۲۶
- تحلیل هویت مدرنیته و نگرش سیستمی به آن ۴۲۷
- حاکمیت فلسفه مادی بر نظام مدرنیته ۴۲۹
- چالش و تعارض میان فرهنگ علمی مدرنیته با
فرهنگ ارزشی ۴۳۰

- روش و مدل‌های نظام کارشناسی غربی (تصمیم‌سازی) ۴۴۷
 علت اصلی چالش‌ها و آسیب‌های اجتماعی امروز ۴۳۱
 مدل‌ها و الگوهای غربی و تهدید عملی حیات اجتماعی و تمدنی دین ۴۳۳
 علوم و ساختارهای مدرن و ایجاد بستر پرورشی مدرن و نفی و استحاله آموزه‌های دینی در معادلات کلان مدرنیته ۴۳۴
 تحلیل دین و بایگانه فلسفه حسی ۴۳۴
 چالش و تعارض بنیادین پارادایم مدرنیته با تمامیت نظام ارزش‌های دینی ۴۳۵
 عدم پاسخ‌گویی به معضلات اجتماعی با نگرش دین حداقلی ۴۳۷
 اخذ و اقتباس مشروط و مدل‌مند علوم و معادلات کارشناسی غربی در وضعیت گفتار ۴۳۸
 ضرورت دقت اجتهادمند و روش‌مند، و پرهیز از تسامح در حکم جواز اخذ و عدم آن، در برخورد با مدل‌ها و تکنولوژی‌های غربی ۴۴۰
 ضرورت تولید الگو و مدل‌های بومی و متناسب با اولویت‌بندی جریان نیاز و ارضا در گزینش علوم و تکنولوژی ۴۴۱
 ضرورت سیستم‌سازی و تغییر جهت به‌روزی، بهم‌زدن ساختار درونی و بیرونی عناصر در جریان اخذ و اقتباس ۴۴۲
 کارآمدی عملی دین در مقیاس کلان، مستلزم تحول و انقلاب در روش علوم ۴۴۳
 تحقق تمدن‌سازی بر پایه اسلامی‌شدن مهندسی اجتماعی و ضرورت تولید فلسفه عام شدن ۴۴۴
 ب. ضرورت و چرایی تولید علم دینی از منظر دین‌شناسی در نظریه مختار ۴۴۶
 مبانی دین‌شناختی رویکرد حداکثری تولید علم دینی در نظریه مختار ۴۴۶
 نظریه اول: هدایت طبیعت استخدام گری انسان ۴۴۷
 نظریه دو: سرپرستی رشد و تکامل فردی، اجتماعی، تاریخی؛ تکامل نظام ولایت ۴۵۰
 ۲-۳-۲. تحلیل امکان و چگونگی تولید علم دینی از منظر مبانی نظری نگاه مختار ۴۵۹
 الف. امکان و چگونگی تولید علم دینی از منظر مبانی جامعه‌شناختی ۴۶۰
 عوامل تاریخی، اجتماعی، شخصیتی تأثیرگذار بر تحقق علم دینی ۴۶۰
 تحلیل اجتماعی از روند شکل‌گیری علم دینی ۴۶۵
 رابطه نیازمندی‌ها و محصولات ۴۶۵
 رابطه محصولات، ابزارها و تکنولوژی تولید ۴۶۵
 رابطه تکنولوژی و دانش، و علم هماهنگ و متناسب ۴۶۶
 ضرورت نظام‌مندی و اولویت‌بندی نیازهای انسان ۴۶۶
 تفاوت نیازهای جامعه اسلامی و الحادی ۴۶۸
 ب. امکان و چگونگی تولید علم دینی از منظر مبانی فلسفی و هستی‌شناختی ۴۷۱
 فلسفه شدن اسلامی مبانی تمدن‌سازی و ضرورت تولید علوم ۴۷۱
 فلسفه شدن اسلامی به دنبال تفسیر معطوف به تغییر جهان هستی ۴۷۲
 کاربندی کردن فلسفه به معنای حضور فلسفه در فلسفه‌های مضاف ۴۷۳
 کاربندی کردن به معنای امتداد دادن فلسفه تاشناسایی و کنترل تغییرات عینی ۴۷۳
 مهندسی اجتماعی، موضوع فلسفه شدن ۴۷۵
 فلسفه شدن متغیر اصلی در تحول علوم ۴۷۵
 تابعیت مهندسی اجتماعی از تکنولوژی در نظام‌های غربی ۴۷۶
 روش‌شناسی حاکم در فلسفه شدن اسلامی ۴۷۷

فلسفه عام چگونگی و روش کل نگری در تحلیل عام	۴۷۷	تمثل؛ واسطه جریان قدرت و تصرف نظام فاعلیت در	۴۹۹
هستی		خارج	
شناسایی پدیده‌ها در علوم با روش کل شناسی در	۴۷۸	تحلیل مراحل سه گانه تکلیف، تبدل و تمثل، در	۵۰۲۰
موضوع عام		مکانیسم پیدایش علم	۵۰۲
ارائه مدل های شناسایی و نحوه تغییرات در موضوعات	۴۸۰	مرحله اول: تکلیف	۵۰۳
خاص؛ نظام مدل های متنوع		مرحله دوم: تبدل	۵۰۴
نظام مندی و ارتباط ارگانیک میان دین، فلسفه و علم بر	۴۸۱	مرحله سوم: تمثل	
اساس فلسفه شدن اسلامی	۴۸۳	حاکمیت منطق حقانیت بر منطق کشف در نظریه	۵۰۵
چگونگی هماهنگی روش علوم		جدید	۵۰۶
ج. امکان و چگونگی تولید علم دینی از منظر مبانی	۴۸۵	خلاصه و نتیجه بحث	
معرفت شناختی مختار	۴۸۵		
نقض نظریه کاشفیت مطلق علم	۴۸۵	کتابنامه/ ۵۱۱	
تلازم منطقی پذیرش کاشفیت مطلق و انکار اصل	۴۸۸	نمایه/ ۵۲۳	
جهت داری علم از حیث معرفتی			
تلازم منطقی نسبی شدن فهم و امکان جهت داری علم	۴۸۹		
تأثیر تفاوت و تغییر ابزار خارجی در نسبت فهم	۴۸۹		
تأثیر تغییر ابزار ذهنی (ماشین محاسبه) در نسبت	۴۹۰		
فهم			
تأثیر ظرفیت ذهنی افراد در نسبت فهم	۴۹۱		
تفاوت انگیزه‌ها و نسبت فهم؛ عدم گسست انگیزه‌ها	۴۹۲۰		
و انگیزه‌ها			
تبیین اثباتی نظریه معرفت شناسی مختار از منظر	۴۹۳		
مناسبات اختیار و فهم			
حاکمیت فاعلیت ارادی انسان بر فهم؛ علم کیف اراده	۴۹۳		
است			
تفسیر جهت دار بودن ذات علم و آگاهی از منظر	۴۹۵		
عمومیت اصل حرکت و تغییر در همه پدیده‌ها			
تعریف علم به قدرت تصرف و نفوذ اراده در اراده‌های	۴۹۷		
دیگر			
شکل گیری مراحل سه گانه ادراک تکلیف، تبدل و			
تمثل بر اساس حاکمیت اختیار بر فرآیند فهم	۴۹۹		

امروزه از جمله موضوعاتی که در گفتمان علمی حوزه و دانشگاه رایج است، مسأله تولید علم دینی و یا نهضت تولید نرم افزار اسلامی می باشد، که شخصیت ها و نهادهای مختلف علمی، هر يك از منظری به این مقوله پرداخته اند با این وجود، هنوز آنچه انجام شده با وضعیت مطلوب و مورد انتظار ما تفاوت فاحش دارد. لذا تحقق جنبش نرم افزاری و تولید علم دینی و حل مسائل و چالش های تمدنی و ارزشی که منوط به تولید علم دینی و استخراج نظریه های علمی از بطن آموزه های وحیانی می باشد، کار سخت و طاقت فرسایی است.

به همین جهت، برای خروج از این وضعیت انفعالی و قرار گرفتن در شرایط فعال، باید ما طرز تلقی و وضعیت خود را نسبت به علم مدرن (یعنی تغییر تلقی و وضعیت انفعالی، و پذیرش بدون نقد علم مدرن) و دین (تلقی و وضعیت حداقلی و نگاه واپس گرایانه و التقاطی) تغییر دهیم و ذهنیت خود را نسبت به علم و دین مجدداً مورد بازبینی قرار دهیم. ما باید بدانیم آنچه که غرب را بر ما مسلط کرده، علوم و معادلات کاربردی است که با

ظهورش در تکنولوژی پیچیده، به سلطه و تصرف قهرآمیز بر دیگر تمدن‌ها و فرهنگ‌ها منجر گشته است.

به طبع، ما نیز برای فائق آمدن بر این فضای سلطه و استیلای گفتمان تجدد، باید نرم افزار و سخت‌افزار لازم را در جهت ایجاد تعادل و موازنه معقول و عادلانه در سطح معادلات و مناسبات تمدنی و جهانی، و در نتیجه تحقق جامعه آرمانی دینی، تولید و عرضه کنیم. به همین جهت این رساله نیز به دنبال حرکت و جنبشی که در دهه اخیر در این امر رخ داده، تلاش می‌کند در این فضای موجود، مسأله تولید علم دینی را از منظری دیگر دنبال کند.

در این منظر پیش از پرداختن مستقیم به علم دینی، ابتدا باید رویکرد خود را نسبت به علوم جدید روشن کنیم و اساساً بر خلاف تلقی و ذهنیت رایج، ضروری است خلصت هجومی و استیلا طلبی علوم مدرن را نسبت به هویت معرفت‌های دینی و اسلامی آشکار کرده و با شواهد و ادله، آن را در معرض افکار خبگان و اندیشمندان قرار دهیم. طبعاً با شناخت هویت علمی غرب، می‌توان میزان کارآمدی و سقف پاسخگویی علوم و فن‌آوری غربی را نسبت به نیازهای فرهنگی و ارزشی خود شناخت و در نتیجه به فکر چاره اندیشی برای حل بحران‌های تمدنی و فرهنگی خود بود، در این بستر و زمینه است که مسأله تولید علم دینی، جایگاه واقعی خود را می‌یابد. بر همین اساس این رساله دورنگام کلی از فضای چالشی مسأله تولید علم دینی را به تصویر می‌کشد و در عین حال به دنبال یافتن يك پارادلم فلسفی مبتنی بر دین می‌باشد که از دل آن تحقق علم دینی امکان‌پذیر باشد و معضل امتناع فلسفی و معرفت‌شناختی و روش‌شناختی نسبت به تولید علم دینی نداشته باشد. لازم به یادآوری است که در طول تدوین این رساله، از محضر بعضی از اساتید فاضل بهره برده‌ام و لذا لازم می‌دانم مراتب تشکر و قدردانی خود را از اساتید گرانقدر و بزرگوار اعلام کنم. بویژه از زحمات استاد راهنما «حجه الاسلام والمسلمین سید مهدی میرباقری» و نیز از زحمات استاد مشاور «حجه الاسلام والمسلمین علیرضا پیروزمند» تشکر و قدردانی می‌کنم.